

КОРЕНЕВА М. М.,кандидат юридичних наук,
консультант з ефективності
підприємництва*(Комунальне підприємство «Київський
міський бізнес-центр»)*

УДК 351.862.4:(477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ Й ІНШІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВІДКРИТТЯ,
ПЕРЕРЕЄСТРАЦІЇ ТА ЛІКВІДАЦІЇ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ
Й МЕТОДИ ЇХ ПОДОЛАННЯ**

У статті аналізуються адміністративно-правові й інші проблемні аспекти відкриття, перереєстрації, ліквідації бізнесу. Показано, як можна подолати незручності під час реєстрації, перереєстрації, ліквідації бізнесу як по місту Київ, так і по всій Україні в тому числі за принципом екстериторіальності, розглянуто відмінності фронт- і бек-офісів, їх призначення, державну реєстрацію включення відомостей про юридичну особу, зареєстровану до 1 липня 2004 року, ліквідацію, тобто припинення, бізнесу тощо.

Ключові слова: *бізнес, відкриття, проблемні аспекти, фронт-офіс, бек-офіс, екстериторіальність, перереєстрація, ліквідація, припинення.*

В статье анализируются административно-правовые и другие проблемные аспекты открытия, перерегистрации, ликвидации бизнеса. Показано, как можно преодолеть неудобства при регистрации, перерегистрации, ликвидации бизнеса как по городу Киев, так и по всей Украине в том числе по принципу экстерриториальности, рассмотрены различия фронт- и бэк-офисов, их назначение, государственная регистрация включения сведений о юридическом лице, зарегистрированном до 1 июля 2004 года, ликвидации, т.е. прекращения, бизнеса и прочее.

Ключевые слова: *бизнес, открытие, проблемные аспекты, фронт-офис, бэк-офис, экстерриториальность, перерегистрация, ликвидация, прекращение.*

The article analyzes administrative-legal and other problematic aspects of opening, re-registration, liquidation of business. But, in our opinion, it is possible to overcome the inconvenience of registration, re-registration, liquidation of business both in the city of Kyiv and throughout Ukraine, including on the principle of extra-territoriality, differences between the front and back offices, their purpose, state registration, inclusion of information about a legal entity registered until July 1, 2004, liquidation ie termination of business, and so on.

Key words: *business, opening, problem aspects, front office, back office, extraterritoriality, re-registration, liquidation, termination.*

Вступ. Адміністративне право – це окрема галузь права в системі права України, нормами якої регулюються суспільні відносини, структури місцевого самоврядування, державної влади, недержавні та державні підприємства, установи й організації, що склалися в процесі організації та здійснення державного управління.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати адміністративно-правові й інші проблемні аспекти відкриття, перереєстрації, ліквідації бізнесу.

Результати дослідження. Що таке бізнес? Бізнес – це підприємство, установа, організація, яка здійснює торгівлю товарами та/або послугами споживачам. Більшість компаній, мають на меті одержання прибутку шляхом здійснення підприємницької діяльності задля забезпечення багатства їх власників. Тобто бізнес – це комерційна, підприємницька або будь-яка інша діяльність, яка спрямована на отримання прибутку.

На нашу думку, відкриття бізнесу в Україні на сьогоднішній день є дуже проблематичним і складним, оскільки існує багато проблемних аспектів у законодавстві, які потребують доопрацювання.

Як приклад візьмемо таке:

- 1) реєстрацію бізнесу;
- 2) фронт- і бек-офіси;
- 3) перереєстрацію бізнесу (тобто внесення змін до відомостей до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань);
- 4) державну реєстрацію включення відомостей про юридичну особу, зареєстровану до 1 липня 2004 року;
- 5) ліквідацію бізнесу.

1. На сьогоднішній день державна реєстрація бізнесу набирає все більших потужностей в Україні. У зв'язку із цим у більшості людей постає питання: куди звертатись, щоб зареєструвати бізнес. Реєстрацію проводять державні реєстратори відділів з питань державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, державні реєстратори, які працюють в акредитованих комунальних підприємствах, і нотаріуси.

Відповідно до пункту 1 статті 6 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», державним реєстратором може бути громадянин України, який має вищу освіту, відповідає кваліфікаційним вимогам, визначеним Міністерством юстиції України, та перебуває в трудових відносинах із суб'єктом державної реєстрації (крім нотаріусів), і нотаріус [2].

Згідно з абзацами 1 і 2 пункту 2 статті 4 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», державна реєстрація проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, крім державної реєстрації на підставі документів, поданих в електронній формі, що проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах України.

За рішенням Міністерства юстиції України державна реєстрація на підставі документів, поданих у паперовій формі, може проводитися в межах декількох адміністративно-територіальних одиниць, визначених в абзаці 1 цієї частини [2].

Тобто особа може подати державному реєстратору пакет документів на здійснення державної реєстрації бізнесу, передбачений пунктом 1 статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [2], тільки до населеного пункту, де буде знаходитись місцезнаходження бізнесу (юридична адреса). Отже, якщо бізнес буде зареєстровано в Києві, документи на реєстрацію бізнесу можна подати тільки до Києва, якщо в Київській області, тоді тільки до Київської області, а якщо місцезнаходження бізнесу (юридична адреса) буде, наприклад, у місті Львові, тоді засновникам або уповноваженими ними особам необхідно буде їхати до міста Львов, щоб провести державну реєстрацію.

На нашу думку, проведення державної реєстрації тільки в населених пунктах треба розширити до реєстраційних дій по всій території України. Ці зміни дадуть змогу особі, яка хоче зареєструвати свій бізнес, навіть якщо його місцезнаходження й буде знаходитись в іншому населеному пункті, подати пакет документів на реєстрацію до будь-якого реєстратора по всій території України.

2. Що таке фронт-офіс і бек-офіс у районних адміністраціях (відділах реєстрації бізнесу) і як вони співпрацюють?

Фронт-офіс – це підрозділ адміністрації, а саме ЦНАП, який працює з людьми. Тобто до фронт-офісів належать ті відділи, які безпосередньо організують роботу з клієнтами.

Фронт-офіс здійснює такі функції:

1. Приймає пакет документів, поданий заявником.
2. Бере пакет документів під опис і видає екземпляр опису замовнику.
3. Передає пакет документів на оброблення до бек-офісу.
4. Після оброблення пакета документів бек-офісом видає готовий пакет документів або позитивний результат чи негативний.

Фронт-офіс має вести тісну співпрацю з бек-офісом для узгодження роботи між двома відділами.

Ураховуючи значні темпи зростання реєстрації бізнесу, законодавець приділяє значну увагу автоматизації роботи між фронт-офісом і бек-офісом, щоб уникнути неточностей в обробленні наданого клієнтом пакета документів. Тобто фронт-офіс приймає документи під опис, передає пакет документів на оброблення бек-офісу, а бек-офіс їх оброблює та дає або задовільну відповідь (якщо пакет документів на реєстрацію бізнесу подано згідно з пунктом 1 статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [2]), тоді реєстратор уносить його до бази Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань і видає відповідний документ, який підтверджує, що бізнес зареєстровано, – виписку, або негативну відповідь (якщо пакет документів на реєстрацію бізнесу подано з порушеннями вимог пункту 1 статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [2]), тоді реєстратор дає офіційну відмову й повертає узятий пакет документів під опис.

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги», центр надання адміністративних послуг (далі – ЦНАП) – місце спілкування влади і громади району, де можна одержати будь-яку інформацію, консультацію чи послугу з відповідними побутовими умовами, компетентним і приязним персоналом. Тобто ЦНАП – це постійно діючий робочий орган або структурний підрозділ місцевої державної адміністрації або органу місцевого самоврядування, що зазначений у частині 2 цієї статті, в якому надаються адміністративні послуги через адміністратора шляхом його взаємодії із суб'єктами надання адміністративних послуг [3].

До ЦНАП входять у тому числі фронт- і бек-офіси.

Основними завданнями Центру є такі:

- 1) організація надання адміністративних послуг у найкоротший строк і за мінімальної кількості відвідувань суб'єктів звернень;
- 2) спрощення процедури отримання адміністративних послуг і поліпшення якості їх надання;
- 3) забезпечення інформування суб'єктів звернень про вимоги та порядок надання адміністративних послуг, що надаються через адміністратора.

Отже, якщо клієнт вирішив зареєструвати свій бізнес, перше, що він повинен зробити, це повернутися до ЦНАП і подати пакет документів до фронт-офісу.

Бек-офіс – це підрозділ адміністрації, а саме ЦНАП, у якому окремі відповідальні особи залежно від своїх функцій забезпечують оброблення даних, а саме звіряння, перевіряння, оброблення пакета документів, переданих фронт-офісом, прийняття позитивної чи негативної відповіді.

Працівники бек-офісу відповідають за:

- перевіряння отриманих від фронт-офісу документів на паперових чи електронних носіях щодо достовірності наданої інформації;
- реєстрацію й уведення потрібних даних до ЄДР;
- наявність усього пакета документів;
- відповідність документів нормам чинного законодавства та нормативно-правовим актам України.

Якщо виявлено правопорушення в документах, поданих клієнтом, результати перевірки мають бути належним чином оформлені відповідним документом (відмова в проведенні державної реєстрації).

Отже, чіткий розподіл функцій між фронт-офісом і бек-офісом на всіх етапах отримання, оброблення даних і видачі позитивної відповіді або негативної, інформації щодо її оброблення має на меті сприяти підвищенню рівня якості обслуговуванню клієнтів.

Але разом із позитивними моментами фронт-офісу й бек-офісу існують деякі негативні моменти, які, на нашу думку, потребують доопрацювання.

Робота фронт-офісу й бек-офісу не є достатньо автоматизованою, оскільки існує велика кількість відмов у здійсненні реєстрації бізнесу. Наприклад, фронт-офіс приймає пакет документів і віддає на оброблення його до бек-офісу, а бек-офіс, у свою чергу, бере пакет документів на оброблення, але якщо реєстратором бек-офісу виявлено розбіжність між документами, поданими на оброблення, та нормами чинного законодавства, то він дає відмову.

На нашу думку, щоб мінімізувати кількість відмов у проведенні державної реєстрації бізнесу, треба таке.

По-перше, розробити єдиний зразок документів, але не виключно статут, протокол, щоб за необхідності клієнт мав змогу взяти наведений зразок документа та привести його під вимоги свого бізнесу (підприємства), оскільки під час реєстрації бізнесу, як правило, не всі люди, які хочуть відкрити бізнес, мають змогу написати статут чи протокол з основ, тобто не всі мають юридичну освіту.

По-друге, автоматизувати подачу документів за єдиним зразком, описаним у пункті 1.

3. Перереєстрація бізнесу (тобто внесення змін до відомостей до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань).

Перереєстрація бізнесу – це внесення змін до відомостей до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Тобто, якщо, припустімо, підприємство в особі власників хоче внести будь-які зміни до реєстру, воно має подати пакет документів, передбачений у пунктах 2–20 статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Задля запобігання рейдерським захопленням, відповідно по пункту 6 абзацу 2 та пункту 9 абзацу 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», у разі будь-яких змін статут і протокол підлягають нотаріальному засвідченню.

Ці положення Закону дуже доречні у випадках зміни власників або керівних органів організації, проте, на нашу думку, деякі моменти цих пунктів статті Закону треба змінити так: «Нотаріальному засвідченню підлягають статут і протокол тільки у випадку зміни власників або керівництва. Усі інші зміни не підлягають нотаріальному засвідченню».

Незрозуміло, навіщо засвідчувати нотаріально елементарну зміну, наприклад, зміну видів економічної діяльності або зміну назви чи інші подібні зміни. Вони не містять загрози рейдерського захоплення.

4. Державна реєстрація включення відомостей про юридичну особу, зареєстровану до 1 липня 2004 року.

Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань – це база, у якій зібрана інформація про підприємства, установи, організації, що зареєстровані з 1 липня 2004 року. Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань функціонує по всій Україні як єдина база.

Відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», із 1 липня 2004 року створена й стала працювати база «Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», у якій проводилася та проводиться по теперішній час реєстрація, перереєстрація, припинення бізнесу.

На нашу думку, база «Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» дуже зручна у використанні та необхідна як реєстраційній службі, так і підприємствам.

Але разом із позитивними моментами, як нам видається, є деякі моменти, які потребують деяких доопрацювань, насамперед стосовно того, що ті підприємства, які зареєстровані до 1 липня 2004 року, до цієї бази не включені. Цим підприємствам, відповідно по пункту 3 статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», щоб включитися до бази «Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», необхідно звернутися до реєстратора й подати необхідний перелік документів.

На нашу думку, до бази «Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» треба автоматично підтягнути відомості щодо підприємств, які зареєстровані до 1 липня 2004 року, та видалити зі статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» пункт 3.

5. Ліквідація бізнесу проходить у декілька етапів.

Перший етап. Щоб розпочати ліквідацію підприємства, замовнику необхідно до реєстратора подати пакет документів, передбачених пунктом 9 статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань».

Другий етап. Необхідно звернутися до податкової інспекції міста Києва, подати заяву на аудит і пройти його, отримати акт перевірки (акт перевірки до реєстратора нести не потрібно, але аудит необхідно пройти обов'язково, оскільки без його проведення податкова не відішле до бази «Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» інформацію про відсутність заборгованості, а без даних податкової інспекції реєстратор не зможе внести остаточний запис про припинення).

Третій етап. Звернутися до Управління соціального страхування, подати заяву на перевірку й узяти довідку про відсутність заборгованості перед управлінням соціального страхування (довідку про відсутність заборгованості реєстратору подавати не потрібно).

Четвертий етап. Звернутися до управління Фонду зайнятості, подати заяву на перевірку й узяти довідку про відсутність заборгованості (брати довідку в разі ненадходження даних про відсутність заборгованості до Управління пенсійного фонду в електронному режимі, довідку про відсутність заборгованості реєстратору подавати не потрібно).

П'ятий етап. Звернутися до управління Пенсійного фонду, подати заяву на перевірку й узяти довідку про відсутність заборгованості перед УПФУ (довідку про відсутність заборгованості реєстратору подавати не потрібно, перевірку проходити з довідкою з пункту 4, наведеного вище).

Шостий етап. Звернутися до Архівної установи та отримати довідку з архівної установи (спочатку необхідно звернутися до архіву міста Києва, подати туди необхідний пакет документів, щоб вони його завізували, а потім віднести справу до районного архіву, здати справу й отримати довідку з архівної установи).

Сьомий етап. Щоб закінчити процедуру перевірки, необхідно звернутися до реєстратора після закінчення строку заявлення кредиторами своїх вимог, передбаченого пунктом 5 статті 105 Цивільного кодексу, і подати пакет документів, передбачених пунктом 12 статті 17 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань». Після чого в разі відсутності заперечень від контролюючих органів, передбачених 2–6 етапами, реєстратор уносить остаточний запис про ліквідацію (припинення) юридичної особи.

На нашу думку, процес припинення бізнесу цілком зрозуміло прописаний у чинному законодавстві, проте є моменти, які потребують деяких доопрацювань. А саме, наприклад, можна базу «Єдиний державний реєстр юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» синхронізувати та автоматизувати з базою ДПІ, ПФУ й управління

Соціального страхування, щоб, якщо підприємство звертається до державного реєстратора з рішенням про закриття свого підприємства, реєстратор мав змогу зайти до баз контролюючих органів, перелічених вище, і перевірити, є заборгованість у підприємства перед державою чи ні. Якщо немає заборгованості або заперечень, реєстратору надати право закрити підприємство без проходження перевірки в контролюючих органах, перелічених вище.

Висновки. У дослідженні розглянуті адміністративно-правові й інші проблемні аспекти відкриття, перереєстрації та ліквідації бізнесу в Україні й методи їх подолання. Тобто висвітлені та розглянуті позитивні моменти реєстрації, перереєстрації, ліквідації бізнесу, моменти реєстрації, перереєстрації, ліквідації бізнесу, які потребують доопрацювань, і запропоновані варіанти доопрацювання вказаних недоліків.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
2. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15 травня 2003 року № 755-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755-15/page>.
3. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 року № 5203-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>.

